

JAN JÍCHA

SRBSKÝ DENÍK

TRITON

TRITON
Praha / Kroměříž

JAN JÍCHA

SRBSKÝ
DENÍK

SRBSKÝ DENÍK

JAN JÍCHA

Stanislav Juhaňák - TRITON

Jan Jícha
Srbský deník

Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována, rozmnožována ani jinak šířena bez písemného souhlasu vydavatele.

Všem mým milým krajanům

Copyright © Jan Jícha, 2015
© Stanislav Juhaňák – TRITON, 2015
Cover © Renata Brtnická, 2015

Vydal Stanislav Juhaňák – TRITON, Vykáňská 5,
100 00 Praha 10, www.tridistri.cz

ISBN 978-80-7387-863-4

ČÁST I

Commentarii de Bello Serbico

1. 9. 2012

Sbaleno jsem měl za hodinu. Vznikla stokilová bedna plná knih, tvarem blížká rakvi, navíc v patře. Když jsme ji ve dvou chlapech snesli dolů, protrhlo se dno.

Klára balila čtyři dny. Vzniklo dvacet pět zavazadel, z nichž některá za tím účelem koupila. Pak už zbývalo jen namazat zadní dveře u dodávky, aby tolik nevrzaly, zaplatit různé nesmyslné poplatky a dostat se tím do natolik výrazné platební neschopnosti, že součástí pozdravů na rozloučenou se nám mnohdy staly i přísliby, že až se za rok vrátíme, všechny dluhy vyrovnáme.

Chtěli jsme odjíždět ve tři, takže jsme vyjeli o půl sedmé. Transzit s pěti kubíky našeho skromného živobytí spokojeně skřípěl, první zastávka byla v Řevnicích. Vyložil jsem tři lodní kufry (v moderní vietnamské verzi celkem skladné), dětskou motorku, Štěpánovo kolo a koš dýní, čímž jsem se propracoval ke svému kolu, vytáhl ho ven a minutu před zavíračkou ho vtlačil do cykloservisu. Seběhli se mechanikové a nešetřili chválou, jak prý jsem správně přimontoval držák na vozík. To, že se následkem toho zadní kolo netočí, považovali za běžný vedlejší účinek takových držáků a doporučili onen element trochu upilovat. Kdybych byl tušil, že mi při svém vzdělání poradí přesně to, co jsem svým kutilským mozkiem vymyslel sám, mohl jsem si ušetřit čtvrt hodinová prostrná se zavazadly na řevnické křižovatce.

Pak už jsme ale doopravdy odkotvili a plnou parou se řítili směrem na „Jugoslávii“. Další zastávka nastala až na Zbraslavi, kde se Barunka rozhodla, že musí kakat. Našli jsme parkoviště, Klára si proklestila cestu skrze siláž pod dětskýma nohama, vyprostila dceru a nějakou chvíli s ní v příkopě zkoušela vyjednávat. Nakonec se usnesly, že „aš v Sjpstu“. Takto jsme hodinu po opuštění domova měli za sebou solidních sedmnáct kilometrů a zbývalo jich už jenom devět set.

Nazítří odpoledne jsme v doprovodu učitelky Markéty, na jejíž místo nastupují, a bytné Jasmíny dorazili do Česka Sela.

Posledních pár dnů doma jsme uváděli naše bydliště do reprezentativního stavu, a přesně tímtež jsme museli začít tady. Chaloupka 1+1 byla zařízena podle balkánských představ komfortu. Gauče kolem dokola všech stěn, televizor a všude nesčetně užžitných či průmyslově-uměleckých krámů. Ihned jsme Jasmíně naznačili, že bychom tu rádi polovinu vybavení neměli, což ji trochu zarazilo, ale nakonec souhlasila. První noc jsme tudíž strávili v napůl vystěhovaném bytečku, na jehož venkovní terase čekalo našich pět kubíků, až budou vpuštěny dovnitř. Ráno jsem odvezl Jasmíně dva gauče, televizi a tři pytle lůžkovin. Zaregistroval jsem nás v jejím doprovodu na policii a zařídil internet. V pondělí prý přijede majstr a zařídí šipku, tedy anténu. Snad to bude větší majstr než ten, který tu předevcírem instaloval železná vrata. Ta stihla spadnout ještě před naším příjezdem.

V této chvíli už to tu vypadá skoro jako u lidí, součástí vybavení domku je i jedna až tři kočky, které nám přicházejí hladově mňoukat na zápraží vždy v době hlavních denních jídel. Tě nejzoufalejší jsem včera dal zbytek jáhlové pizzy, dneska trochu těstovin. Přes všechno

své zoufalství si nedala ani sousto. Nedivím se jí, já to napoprvé taky nežral.

Kromě koček přichází v nevypočitatelných intervalech jeden z mála místních dědečků, který neumí česky. Objevuje se náhle, na terase nebo v kuchyni, a na nepředvídatelně dlouho. Žádným z nám známých jazyků z něj nelze vymámit, co potřebuje a jak dlouho u nás hodlá prodlít. Z jedné strany zahrady chybí kousek plotu, na druhé straně leží padlá vrata. Jasmína slíbila brzkou nápravu, od níž si dost slibujeme.

3. 9.

Češko Selo neboli postaru Ablián je malebná vesnička prvorepublikové tvářnosti na konci slepé pětikilometrové betonky, na níž zub času vykotlal díry a zub technické správy komunikací je předělal na hrboly. Náš domeček je první při vjezdu, na mírném pahrbku, pozná se snadno podle vrat, jež díky své originální koncepci leží na zemi. Číslo popisné nemá, aspoň ne viditelné, takže naše adresa zní „ulice Václava Havla, Češko Selo, pošta Crvena Crkva, obština Belocerkevská, mocnářství srbské“.

Příchod naší rodiny zdvihl počet stálých obyvatel z původních 47 o více než 10 %. Uprostřed obce stojí kostel sv. Jana Nepomuckého, kde nemá kdo hrát na varhany, a při své jediné návštěvě jsem byl pověřen prvním, druhým i třetím čtením, recitací žalmu i aleluja. Pan farář je Maďar, slouží i srbsky, z češtiny zná jen „ovo prečitate posem, všechny ponoviju, i neplášite se, kao bude, dobro bude“. Zpívá se tu tahavým hlasem ze zpěvníku bez not, takže si konečně připadám jako rovný mezi rovnými.

Vedle kostela je Český dům, kde se nachází kulečník, posezení a přijímají se tu delegace. V malém kumbále se učí, a jakmile se vymaluje, má zde vzniknout moje kancelář. Čím dřív to bude, tím budu radši, protože doposud je náš domeček zařízen z poloviny erárními tiskárnami, kopírkami a bednami učebnic, a jelikož Kristinka

už jeví podivuhodný zájem o vše, co má tlačítka, točítka nebo trčítka, nejsem schopen těmto strojům ve své domácnosti zaručit nezranitelnost.

Za Českým domem je dětské hřiště s řetězovým kolotočem na kliku a na konci této promenády ještě České muzeum s problematickým statutem – klíče má starosta, návštěvníci nejsou žádni, součástí budovy jsou i tři pokoje s vlastními koupelnami, do nichž zatím nikdo nezavedl vodu. A nevypadá to, že by se k tomu kdy kdo měl.

Naproti všem těmto výstavním budovám se rozkládá oplocený prales, v němž se pasou krávy. Pro jejich dary den co den přijíždí velký stříbřitý mlékocuc.

A tím centrum končí, za muzeem se travnatý bulvár jménem „ulice Jana Husa“ vlévá do Masarykovy, rovnoběžné s Havlovou, která vede zpátky k naší chaloupce z druhé strany.

Včera jsem měl na sobě dvakrát košili. Nejprve do kostela, podruhé večer na obecní radu. Vyslechl jsem předlouhé předčítání jakési smlouvy v srbštině a pak pravou balkánskou debatu na antický klasické téma „peněz je méně, než kolik potřebujeme“. Ergo se jednalo o prioritách, mluvili vždy nejméně tři mužové najednou, většina srbsky, občas někdo vystřelil po mně nějakou českou větou, zpravidla omluvnou, jako kdyby ze samotné intonace a použitých decibelů nebylo dokonale zřejmé, oč tu kráčí. Do vzácného ticha jsem se pokusil prosadit svůj názor, že prioritou je zařízení mé kanceláře. Kuriózní bylo, že přestože se mnou všichni vášnivě souhlasili a přestože celkové náklady na tuto stavební akci se dají vyčíslit jako součet cen jednoho visacího zámku a kbelíku primalexu s fialovým tónovačem, strhla se opět zuřivá debata, v níž na sebe všichni o poznání více česky pokřikovali, že pan učitel přece potřebuje mít kam zamknout erární vybavení. Tentokrát jsem rozuměl nejen melodii, ale i slovům, takže mi bylo jasné, že tento názor nemá v senátu jediného oponenta, šlo tedy v podstatě o to, aby každý funkcionář vyslovil totéž ještě hlasitěji než všichni předchozí. Domů jsem odcházel uspokojen, že moje naléhavá potřeba se setkala s takovým pochopením všech místních hodnostářů, neboť při účasti patnácti osob se dalo říci, že se na radu dostavili všichni dospělí vesničané mužského pohlaví, a obtěžkán taškou reklamních darů poslední delegace, která sem přibyla z Královéhradeckého kraje zrovna předevedčirem. Součástí výslužky bylo i jedno teplé české pivo, po jehož vypití se ve mně rozlil ten pravý hřejivý pocit národní sounáležitosti.

4. 9.

I tento pozeňnaný kout Evropy se postupně technologizuje, což zde však má zajímavou, sousedsky pospolitou atmosféru. Když už se na některém prodejním místě uvolí nechat mě zaplatit kreditní kartou, bez okolků po mně požadují můj PIN, protože bez něj nelze operaci provést. Pokud trvám na tom, poučen zkaženým západním světem, že si své tajné číslo natukám sám, Srb za pultem něco zabručí, pustí mě k pokladně a odejde trucovat na druhou stranu místnosti. Karetní terminály s dostatečně dlouhou šňůrou tu ještě nevynalezli.

Včera večer další schůze, tentokrát v Bele Crkvi. Nad pivem v kuriózně tvarovaných lahvích se sesedli předseda Matice české a předsedové českých besed v Bele Crkvi, Češkom Sele, Kruščici a Gáji, dohromady asi tucet funkcionářů. Nejprve mi neštymovaly počty, konkrétně mi připadalo, že jedna Matice a čtyři místní Besedy neumožňují souhrnnou existenci více než pěti předsedů, a poněkud jsem do této věci zašťoural. Má zvědavost pány nejprve zaskočila, ale vzápětí se začali

vzájemně přesvědčovat, kdo z nich je opravdický předseda a kdo jenom předseda nižšího řádu. Nakonec se někteří moudře spokojili s titulem tajemníků, takže na samém konci vzrušené debaty už nebyli v našem veselém kolektivu k nalezení více než tři přespoleční předsedové, což jsem dokázal tolerovat.

Další téma k jednání byl můj rozvrh hodin. Na tom se kupodivu všichni shodli, jinak řečeno zástupci každého z mých působišť si rozebrali mou pracovní dobu natolik moudře, že se nikdy nebudu muset vyskytovat na více místech současně. Sněm se sám podivil, jak hladce došlo k dohodě, a na oslavu tohoto úspěchu poslal jednoho z činovníků pro další basu pív. V mezidobí, kdy všichni úzkostlivě šetřili zbytky ve svých lahvích, se alespoň vzpomínalo na spanilé jízdy do Čech a jeden z podpředsedů pronesl na mou adresu: „Učiteli, ty nas budeš učit češtiny, a my tebe budem naučit chlastat.“ Usmál jsem se nabídce tak výhodného barteru a raději si nechal pro sebe, že už mám své z větší části vypito. Pantátové se však chystané dohody chytili a opět se rozpoutala vřava, tentokrát na téma, kdo kdy vypil víc piva. Jeden z bohatýrů, který se od ostatních odlišoval kompletním počtem prstů na obou rukou, začal halasně prosazovat svůj názor, že malá piva se nemůžou počítat stejně jako velká, v čemž jsem mu dal za pravdu.

Ihned padl návrh, že bychom se takhle po kamarádsku měli sejít ještě jednou v pátek večer a pořádně zapít, že jsem tady. I tento návrh se setkal s jednomyslným souhlasem.

Před odchodem jsem se zdvořile otázal, zda se mám dostavit hned tento týden na první hodiny. Odpovědí mi byl sborový smích a poučení, že „ovde je Balkán, my se nikde moc netumlujeme“. Takže stačí, když se prvně ukážu až příští týden, a kdyby se mi nechtělo, nevadí. Prostě ať přijedu, až mi to dobře dojde.

Předseda a tajemník České besedy v Abliánu mě dovezli domů, a ještě než mě propustili, vyložili mi těžkou situaci, v níž se jejich víska nachází. Český dům a České muzeum jsou závazky, které polykají velkou část rozpočtu obce, ale dětí, a tedy folklóru, je tu málo, proč

sem doputuje jen minimum peněz určených české komunitě. Ambasáda to prý ví, ale zatím nemůže nic dělat. Proto se sem člověk drkotá po čtyřech kilometrech otřesných panelů, na nichž bych mohl svým dětem obstojně vysvětlit pohyby litosférických desek včetně formace zlomů a pohoří. Proto je muzeum stále pod zámkem, nikdo už nemá chuť tam stále zadarmo ometat pavučiny a nikdo neví, kdo zaplatí přívod vody do jinak pěkných sprch. Dobrá vůle i čas by tu byly, ale peněz je vždycky tak akorát na občerstvení pro delegace.

5.9.

Štěpán se zabydlel. Hned první den se skamarádil s Andělkou B. a přivezl od jejích rodičů jablka. Od těch dob jezdí na kole buď s ní, nebo za ní, nebo od ní. Občas vyjede sám, to když má roupy nebo nějaký výzvědný úkol. Jelikož už začal chodit do školy, mívá výzvědných úkolů poměrně dost. Včera, když dopoledne pracoval na projektu „Kráva“, měl zjistit, v kolika letech má kráva prvně tele, jestli se tu krávy nějak jmenují, z jakého důvodu bučí a tak dále. Vyrázil do vsi, vrátil se s taškou hroznů a s několika odpověďmi. Hroznů bylo víc, než jsme mohli sníst, zato nám dochází zelenina. Po obědě jsme proto Štěpána vyslali na výzvědy, zda tu někdo zeleninu neprodává. Štřetnuv se po cestě s Andělkou, vrátil se až skoro za hodinu, s taškou plnou rajčat a cibule a s jednou tykví. Andělčina babička prý za to nic nechce. Po svačině jsme ho vyslali znovu, aby zjistil, kde se dá koupit zelí a kapusta. Zpátky přijel na večeři, s papírem popsaným tiskacím písmem:

VE BELEJ CRKVE NA TRŽŇICI MATE KOUPIŤ VŠECKO. TRHOUNÝ DEN JE V UTERI A NEBO V SOBOTU A MATE KAŽDI DEN U JEDNOHO PANA NA KRAJI TRCHU JAK JE LIDSKA LEKARNA KOUPIŤ FŠECKO. NA STOLE NA TRHU. A ESLI NEMA TO CO JE VAM POTŠEBA TAK SI TO ZAMLUVITE ABI VAM TO PŠINES. TEN PAN SE MENUJE DULE.

Dobrá. Jakmile se objeví majstr za internet, na kterého čekáme už třetí den, a já budu moci zjistit, jestli už máme nějaké peníze, mohl bych něco vybrat a zajít na tržiště pro proviant. Do té doby budeme muset žít z darů této naší nové země. Kupříkladu jablečného pyré už Klára navařila na celou zimu.

Včera večer se skutečně vyklidila moje budoucí kancelář a dnes se pravděpodobně maluje. To je tempo vskutku nebalkánské, poukazujející na etnický původ abliánského obyvatelstva. Pokud všechno půjde podle plánů, odstěhuju dneska odpoledne svůj technopark i osm banánovek plných knih nahoru do Českého domu, zamknu je tam a naše chaloupka z mechu a kapradí si oddychne.

Úlevný životní rytmus mě prozatím neotrávil, hodně času denně trávím četbou. Je to osvobozující pocit, moct sáhnout po knížce, kterou si jenom chci přečíst, a není ani v maturitním kánonu, ani jí nemusím dělat korektury nebo ji recenzovat. A tak jsem ráno zhltnul Descartovu „Rozpravu o metodě“ a poněkud se s tímto učencem vnitřně usmířil. Klára se ptala, na co že ještě potřebuju číst Descarta. Právě že nepotřebuju, prostě můžu!

Do snídaně nám přišel onen erární dědeček a přinesl tašku petržele. Asi se doslechl, že sháníme zeleninu. Někde po úvodu Rozpravy o metodě se objevil majstr za vrata, pověřený Jasmínou, aby napravil, co prve zbabral. Asi hodinu poctivě svařoval, takže vrata už drží, jenom je každé křídlo jinak vysoko. Nevadí, stejně je nehodláme zamýkat, jakož ani zavírat. Z té strany nám nic nehrozí. Zato z druhé strany, kde chybí kus plotu, k nám chodí kočky, psi, kozy a dědečkové. Koncem Rozpravy přišel další, představil se jako Vávra, co tu má chalupu, a přinesl další vědro hroznů. Prý zrovna češe, tak si řekl, že musí dat taky za učitele. Nuže, je načase popřemýšlet o nějakém destilačním přístroji.

Posledních několik hodin majstr svářeč už jenom ležel v kolečku. Přišel jsem mu nabídnout hrozny, ale prý nemůže, protože zrovna vypil dost kořalky, což dosvědčil prázdnou lahví. Zeptal jsem se tedy,

zda mu mohu posloužit jiným způsobem. Poprosil mě, abych zavolal Jasmíně, že už je hotov a může ho přijet vyzvednout.

Všeobecně rozšířené tempo, jímž se tu odehrává práce, mě natolik okouzlo, že jsem rovněž začal pracovat. Kolem hromady písku na zahradě jsem naskládal kruh z cihel, jak si přála Jasmína, aby se pís-koviště nerozlezlo, když do něj lezou děti. Trvalo mi to dobře čtvrt hodiny a výsledný tvar stavby mě naplnil pocitem, že život má smysl.

6. 9.

Odpoledne vzal Štěpán k Andělce i Barunku, vrátili se za hodinu a půl a přinesli tašku rajčat a broskví spolu se zvěstováním, že Andělka má báječnou televizi, na kterou se tam celou dobu dívali. Asi úplně nepochopili jeden z hlavních důvodů, proč jsme vyrazili na rok právě do Srbska.

Majstr za internet dorazil na mopedu, zdvihnul sedlo a vytáhl zpod něj krabici s nářadím, krabici s routerem, anténu a dvacet metrů kabelu.

Přistavil jsem mu auto k domu, aby po něm mohl vylézt na střechu, a on se jal rozebírat střešní krytinu, aby se mu snáze lezlo. Pod většinou tašek našel aktivní vosí hnízda, takže je zase rychle zašoupl. Po dvou hodinách štelování se rozhodl, že do našeho domečku internet zavést nelze, protože je moc dole. Navrhl mi, ať spolu jdeme ke kostelu. Měl jsem za to, že už ho zoufalství dohnalo ke zbožnosti, ale chtěl se jen přesvědčit, kde je obecní anténa a kam míří. Zjistiv, že je na správném místě a kouká správným směrem, potěšil mě ujištěním, že až v zimě budou stromy bez listů, signál se k nám jistě nějak protlačí. Nakonec mě prostě přihlásil k už existujícímu obecnímu přijímači, takže na internet budeme chodit do mé kanceláře a místo 80 eur za instalaci + 9 za měsíční paušál to bude stát jen ten paušál. Za svůj odpolední výlet, benzín, riskantní horolezbu a konečně úspěšné připojení si majstr načítal v přepočtu stokorunu, jenže ani tolik jsem u sebe neměl, tak mi to nechal na sekuru. Dneska dopoledne jsem se u něj stavil ve městě a zaplatil mu i s bohatým dýškem. Za ně se mi odvděčil nehynoucí vděčností a vizitkou, na niž mám zavolat, kdykoli se mi zamane.

Od dnešního rána už opravdicky pracuju. Kancelář je vymalovaná a zařízená, takže třídím inventář, zařazuju a vyřazuju. Poskytlo mi to také skvělou výmluvu, proč nejít večer na pijatiku s belocerkevskými vlastenci – dnes mám skutečně hodně práce, zítra je Panny Marie, takže se pracovat nemůže, a pozítří je neděle. Čili musím být hotov dnes, za každou cenu.

Zavolał jsem panu K., zda by mě u krajanů neomluvil. Slíbil, že informuje pořadatele akce p. Š. a ten se mi ozve. I stalo se, jak předpověděl. Vyložil jsem panu Š. náležitě zkormouceným hlasem, že jsem zavalen prací a nemůžu se za nimi přijet opít. Vyjádřil s mou situací pochopení a ubezpečil mě, že se nikdo nebude zlobit, když se celá akce přesune na příští pátek – to mám u nich poprvé učit, tak se to aspoň propojí. Inu, vyhrál jsem jen napůl.

Odskočil jsem si taky do města odvézt Jasmíně další náklad nepotřebného domácího vybavení v čele s monstrózní ledničkou a vybrat

z bankomatu, co se do mě vejde. Vrátil jsem se na oběd a akorát zastihl starou paní Tesařovou, která se přišla poptat, jestli jsme doma, jak se máme, a přinesla nám pytel paprik. Když jsem přehlédl ten zástup tašek a mís prvotřídních zdejších plodin, začalo mi být ouzko. Nemá-li nám to shnít ve špajzu, je třeba se uchýlit k experimentu.

I vylisoval jsem v pasírovači šťávu ze tří kil hroznů, naházal do ní půl kila broskví a dvě kila rajčat, přidal skořici, sůl, ocet, sojovku, bobkový list a lžící superpálivého indického čatny a rozvařil to všechno na kečup. Chutná skvěle, ale není ho v čem zavařit, protože všechny sklenice už Klára spotřebovala na jablečné pyré. Nezbývá než doufat, že období sklizně už bude co nevidět za námi a nebudeme muset řešit podobná dilemata. Ale pořád je to lepší, než kdyby nám vesničané nosili kořalku.

8. 9.

Už jsme tu týden a mnohé se změnilo. Domeček nám díky Klářině péči a taky díky tomu, že jsme všechny hračky nechali doma, definitivně září úpravností a nevypadá už jako doupe překupníků starého nábytku. Zato Jasmínin palác v Bele Crkvi je ještě o něco přeplněnější, než byl, ale to jí nevadí, stejně pořád vozí z Vídně zboží a tady je prodává, takže to vybavení, co jsme jí navozili odsud, se třeba taky během roku změní ve zboží.

Kočky už žerou makrobiotické zbytky a o něco míň mňoukají. Vrata drží, mouchy bzučí a odpad smrdí, ale jen brzy ráno, než stihneme svým pohybem jeho odér rozvát. Podepřel jsem husí krk pod dřezem dlaždicí, takže vzniklo cosi jako sifon, a místo, kde tato hadice mizí v trubce do země, jsem zamazal tmelem. Smrdí to dál, ale trochu míň.

Dnes je sobota, trhouňi den, a tak jsme vyrazili do trhu. Nakoupili jsme nespočet domácích potřeb, bednu zeleniny a deset litrů octa na praní. K dokonalému štěstí mi tu chyběla už jen hrazda, ovšem

shánět něco takového v provinčním srbském městečku je jako pokoušet se najít v českém komediálním seriálu vtip. A tak jsem nakonec koupil řetěz na tele a násadu k hrábím, což prokomponováno v půvabný pletenec a přehozeno přes trámy nad terasou kýženou úlohu rovněž splní.

Taky jsme pojali úmysl snížit množství much v domě alespoň na průhledno. Slovo „mucholapka“ se sice ve slovníku vyskytuje, srbsky prý „mucholovka“, ale dotyčný předmět nikdo nezná, protože tady na mouchy líčí pasti, k čemuž mi prodali speciální lepidlo proti mouchám, myším a krysám. Tím prý se namaže cokoli, třeba láhev, a toto namazané cokoli se zavěsí ke stropu. Žádná moucha, která usedne, už neodletí. Vynález je to jistě geniální a náhodou jsem měl doma jednu láhev od piva, kterou mi věnovala česká delegace. Pomazav horní část láhve lepidlem, které na první dotek připomínalo kanagom, zavěsil jsem ji ke stropu. A začaly se dít podivné věci: Ne že by k ní snad hmyz jevil zvláštní přichylnost, zato lepidlo díky svému speciálnímu složení začalo z lahve stékat. Po půlhodině už byla láhev u stropu propojena s podlahou čtyřmi tenkými šňůrkami a skvrnka na podlaze jim byla základnou. Ukázalo se, že výrobek *made in Italy* nelže, neboť cokoli se k němu přilepí, nejde odlepit, pročez jsem další čtvrt hodinu bojoval s lepidlem na podlaze, na kapesnících i na svých rukou. Rozdíl oproti kanagomu je ten, že kanagom, když na rukou zaschl, šel sloupnout.

Takže máme úspěšně políčeno. Po odstranění svislých lepidlových spojnic nebe-země jsem přilepil na dno láhve kapesník, který zachytává další tečení, a teď čekáme, jestli na láhev neusedne taky nějaká moucha, aby už neodletěla. Myslím, že mucholapky mají aspoň tu výhodu, že jejich povrch vydává vůni, která hmyz láká k usednutí, kdežto naše lepidlo je bez barvy a zápachu, netoxické a šetrné k přírodě, a zdá se, že má taky smysl pro demokracii, jelikož nikoho žádným způsobem nenutí, aby se k němu přibližoval. Jak se říká, ani mouše by neubližilo. A výrobce skutečně na obalu uvádí, že se tímto lepidlem dá líčit na jakýkoli hmyz i na hlodavce. Poněkud morbidní

představou, jak jím namažu třeba kbelík a do rána je k němu přilepeno dvacet živých myší, se naštěstí nemusíme zabývat, protože myši tu nejsou a naše kočky se prozatím masu nevyhýbají. Než si také naše mouchy zvyknou, že mají sedat na láhev u stropu, mlátíme je dál plácačkou.

10.9.

Dědeček včera přišel a přinesl nám chleba. Krájený balený chleba obarvený karamellem na hnědo, takže vypadá skoro zdravě. Prý až pojedu do města, mám ho vzít s sebou a on mi ukáže, kde je prodejna potravin. Pak mě zatáhl k sobě do chalupy a po značné námaze vyrval z mrazáku balíček hranolků, abych viděl, co všechno se dá v tom krámě koupit.

Po obědě jsem jel do Vršce. Je to krásná projížďka, skoro žádný provoz, část vede skrz kukuřičné lány, celkem asi 30 km. Na nádraží jsem se pokusil koupit si lístek z Bělehradu do Prahy, ale napřed jsem musel paní pokladní přesvědčit, že mi ho může prodat. Tvrdila, že to nejde, protože tohle je přece nádraží Vršac. Souhlasil jsem, nicméně trval jsem na tom, že i na nádraží Vršac je možné prodat jízdenku z Bělehradu. Zatvářila se na mě, jako bych byl nějaký pán od hygienické kontroly, a skutečně v počítači vydolovala kýžené spojení. Pak ale začali chodit další lidi k pokladně a ona vykřikovala: „Kdo jede do Bělehradu?“ Ti měli přednost, protože do Bělehradu to odjíždělo už za čtvrt hodiny. Když byli odbaveni všichni cestující do Bělehradu, zůstali jsme u pokladny já a dva Francouzi, kteří chtěli do Temešváru. Pokladní se zatvářila stejně kysele a vystrčila hlavu z okénka, pátrajíc po nějakých dalších normálních lidech, kteří ji nebudou vyvádět z míry a pojedou do Bělehradu, jak je to na tomto nádraží zvykem. Hala byla však pustá, a tak se musela znovu věnovat mně. Když se ukázalo, že mi sice je schopná prodat jízdenku, ale ne mi na ni poskytnout jakoukoli slevu, už jsem ji dál netrápil a rozhodl se, že

si lístek koupím přímo v Bělehradě, kde ze mě snad nebudou tolik nervózní.

V železářství jsem chtěl koupit hřebíčky do zdi, ale nejmenší měli třicítky s hlavou. Co se dalo dělat. Olej na kola neměli vůbec.

V obou prodejnách zdravé výživy jsem si prohlížel ceny umebošek, pročež se mě prodavači ptali, odkud jsem. Prodavač v jednom z obchodů je mladý kluk, taky nadšený cyklista, a tak se ani nezlobil, když jsem u něj nic nekoupil. Jen se mi pochlubil, že jednou dojel na kole až do Nového Sadu. Zeptal jsem se ho, jestli nezná nějakou zkratku skrz pole do Česka Sela, ale odvětil, že takhle krátké trasy ho nezajímají.

Cestou zpátky jsem v obci Dobričevo vyrazil trochu fantaskně do polí a omylem dojel k rumunské hranici. Nesnáším cestu zpět ve vlastních stopách, a tak jsem se vydal oklikou kukuřičnými lány. Dobričevo leží od Abliánu asi dva kilometry, ale moje trasa trvala hodinu a přijel jsem až za tmy a z druhé strany. Kolo mám teď pokryté žlutým prachem a v nohách zhruba poloviční štreku z Vršce do Nového Sadu.

Jelikož na láhvi s lepidlem už visí přilepeno několik much, radostně jsem instaloval další past, tentokrát do spíže. Odřízl jsem spodek láhve od octa a vymazal ho lepidlem, ovšem zevnitř, takže nic nikam nepoteče. Už po hodině k němu lnula jedna octomilka a zbývajících čtyřicet radostně kroužilo kolem, jako by si teprve vybíraly, kam nejlépe usednout. Úspěch mě jistě nemine.

14. 9.

První týden v Kruščici mám za sebou. To je tak – připojím vozík, dám do něj kytaru a plechovku s večerí pro Štěpána a vyrazíme. Má nové kolo se šestistupňovou přehazovačkou, prý srbská výroba, dušoval se prodavač, i když značka Capriolo mi moc slovensky nezní.

Vždycky mi hlásí, na který stupeň zrovna jede. S Klárou teď čtou Školu Malého stromu, a tak bylo včerejší hlavní téma alkohol, jeho výroba a distribuce, protože dědeček Malého stroma má palírnu whisky. Znepokojovalo mě, jaké podrobnosti chtěl můj šestiletý syn vědět o tom, který alkohol je silný a který slabý, který je nebezpečný, jestli nějaký můžou pít i děti a kolik máme doma panákovek. Prozdil jsem mu aspoň, že ve středověku se pivo dávalo dětem, a on to hned vyslepičil mámě, jako by jí tím něco naznačoval. Tak jsem mu pro jistotu vyprávěl taky o aféře v Česku posledních dní a o dvaceti lidech otrávených metanolem. Ne že by to úplně pochopil, ale aspoň už se dál neptal.

Při poslední návštěvě u Andělky vyžebbral normální mucholapku, je to česká výroba, takže se na ni skutečně lepí mouchy. Zato všechny naše pasti s lepidlem jsou jen zřídka navštěvovaným letoviskem.

Kurzy v Kruščici mají osobitou dynamiku. Malé děti přijdou vždycky, mluví pořád srbsky, česky říkají jenom „jo“, ale všemu rozumí. Zato mluví hodně nahlas. Namnožil jsem jim scénář k Perníkové chaloupce a hned si nadšeně rozebraly role. Když jsem je vyzval, aby začali číst své party, ukázalo se, že někteří herci neumějí číst vůbec, někteří jenom azbuku a jiní čtou latinku natolik svérázně, že se v tom český jazyk nepoznává. Nakonec jsme tedy nasadili osvědčené hity jako Medvědi nevědi (zásadně s důrazem na poslední slabice) a Když jsem já sloužil, ta nám šla hodně dobře, a tak jsme pořád přidávali, akorát u šestnáctého léta, kdy „jsem si vysloužil žábu za to“, už byl rachot pěstí do stolu a nohou do sebe navzájem tak ohlušující, že jsem to utál.

Starší děti jsou šikovné, česky skoro umí a rády zpívají. Líbí se mi jejich bezelstně namíchaný repertoár – s gustem si zazpívají jak „Ta naše písnička česká“, tak „Pijte vodu“, a zjevně oba songy považují za rovnocenně populární i u nás.

Ze sousedního pobořeného stavení se k nám začaly sypat cihly, budeme s tím muset něco dělat.

16. 9.

V pátek jsem byl prvně učit v Bele Crkvi. Na šestou jsem byl ve škole, žáků se nesešlo mnoho, vlastně ani jeden, zato mě uvítala sova, která tu nejspíš kdesi u stropu hnízdí. Nakonec přišel dědeček Vávra s vnukem a skoro hodinu jsme si hezky povídali. Na druhý kurz od sedmi jsem už raději nikoho nečekal a rovnou sjel dolů do kavárny počkat na večer a večírek. V osm jsem dorazil do České besedy, už tam byli pánové K. a M. a ukázalo se, že ještě nikdo neřekl dětem, že mají přijít na češtinu. Když jim to včera došlo, pověřili pana Š., aby mi zavolal, že mám dneska přijet až na večer, ale ten na to zapomněl. Pan Vávra přišel s vnukem jen proto, že když mi minulý týden dával vědro hroznů, oznámil jsem mu předpokládaný začátek kurzu. Ostatní se zatím nikam netumlujou.

Oběhal jsem si počítačové prodejny a poptal se na nové cartridge. Zdá se, že cena za jednu černou a jednu barevnou je skoro stejná jako cena za dvě nové tiskárny vybavené týmiž dvěma cartridge, čili hodně ušetřím, pokud budu místo náplní kupovat nové tiskárny a vyhazovat je. Něco v tomhle světě není v pořádku.

Včera jsem prvně vyrazil do Gáje. Taky krásný výlet, čtyřicet kilometrů polní a stepní krajinou. V Gáji se učí v podkrovní špeluňce, o kterou se dělí Česká beseda s Mysliveckým spolkem. Předseda obou je pan Irovič.

Kurzy v Gáji jsou mezi učiteli nepopulární, protože děti tu z domova česky neumějí ani trochu a práce s nimi je prý neperspektivní. Nezdálo se mi. Osmičlenná parta holek vypadala docela natěšeně, dokonce přišla jedna etnická Srbka a jeden chlapeček, který ani nevěděl, kolik je mu let. Holky mu poradily, že šest. Protože už jsem o pracovní morálce v Gáji slyšel své, ihned jsem je přinutil vytáhnout si něco na psaní, dávat pozor, opakovat se správnou výslovností a všechno si zapisovat. Nejstarší dívky kolem šestnácti let opravdu během hodiny zaplnily své papíry zápisky a pan Irovič byl nadšen.

„Tolik toho žádný učitel nenapsal za rok, co vy jste napsal za hodinu!“ jásal a přihodil svou vizi oživení České besedy Gáj, založení pěveckého a tanečního sboru, zavedení družebních akcí, a kdybych ho nechal mluvit dál, jistě by došlo i na pravidelnou autobusovou linku Gáj-Strážnice a zpět. Upozornil jsem ho, že je hlavně potřeba, aby děti svědomitě chodily a dělaly taky něco doma, protože jinak to dopadne jako každý rok, kurz se rozpadne a příští září začnou znovu od nuly.

Pak jsem se musel omluvit, protože mě čekalo dalších 40 km domů, rychlý oběd a výuka u nás ve vsi. Pan Irović trval na tom, že mě odveze autem, protože prý prší, což nebyla pravda, prostě jen padala z nebe voda, ale déšť to ještě nebyl. Musel jsem zvýšit hlas a zaběcít se, že kdybych se chtěl vozit autem, mohl jsem přijet svým. Kde jinde než tady v Srbsku můžu tak často propojovat příjemné s užitečným a nehonit každou minutu?

Po obědě jsem měl začít učit v Abliánu, ale nikdo nepřišel, tentokrát ale byli skoro všichni omluveni. Andělku bolelo v krku a kluci jsou někde se školou. Ale přišel Andělčín tatínek Joži a zůstal hodinu. Ve

výkazu bych to asi mohl nazvat „konverzace na téma obchod s ojetými vozidly, komunální politika a jiná zlodějina“. Taky jsem si při tom vyluxoval kancelář.

Večer byla velká sláva v Kruščici, sto let místního kostela. Sjeli se hosté, křtila se kniha o dějinách kostela, pak byl folklór, což je ve zdejším podání pásmo srbských tanců a jakotu na české lidové písni ve verzi Maxim Turbulenc, s dětmi v krojích a koncem v nedohlednu. Sborové zpěvy jsou zásadně skoro unisono, a kde chybí intonace, tam se přidá na hlasitosti.

Za tmy pak přijela i Její Excellence paní velvyslankyně, ale to už naše děti různými způsoby přesvědčily, že se nemůžeme zdržet ani minutu. Doufám, že se s paní ambasadorkou seznámím někdy v Bělehradě.

18.9.

V neděli ráno nebyla mše, protože všechno obyvatelstvo se i s farářem přesunulo do Kruščice na velkolepou bohoslužbu v jubilejním stoletém kostele. Chtěl jsem taky jet, ale vtom volali, že po mši pojeде delegace z ambasády v čele s paní konzulkou do Česka Sela a chtějí mě poznat. A tak jsem zůstal doma a celou hodinu jsem se holil, česal a sbíral po mezích zbylé kvetoucí rostliny, aby to u mě v kanceláři bylo krásné. Joži Bužek a Ladík Tesař, dvě nejvyšší šarže v Abliánu, měli naopak hlavní starost, kam přesně umístit kořalku – jestli do muzea, do obecního sálu nebo ke mně do kanceláře. Vyzkoušeli jsme všechny varianty a ukázalo se, že nejlépe se inkriminovaná pet-flaška vyjímá v muzeu. Donést nějaký chléb a sůl jsem už nestihl.

Delegace přijela po jedenácté v jedné limuzíně a jedné sanitce, protože do ničeho jiného se nevešli. Proklestili si cestu skrz obvyklou zvířenu na bulváru a byli tu.

Množství mimořádně sympatických lidí, z nichž některé jsem znal z výběrového řízení, si prohlédlo expozici, kulturák i mou pracovnu,

zato k domácí kořalce se následkem českého zpravodajství z posledních dnů stavěli rezervovaně.

Jevili upřímný a pochopitelný zájem o mou práci, zejména o její efektivitu. Škoda že krušičká sláva nepřišla aspoň o týden později. Takhle jsem musel přiznat, že naprostou většinu svých žáků jsem ještě vůbec neviděl a že jediným pojmenovatelným dílem, které za mnou zatím zůstalo, je skvostné uspořádání pracovny s knihovnou. A musel jsem jim dát za pravdu, že vybavení pro práci učitele je tu extrémně dobré, všechnu tu techniku ani neumím pojmenovat, natož abych ji smysluplně využil, a desítky krásných nových knih včetně všech existujících učebnic češtiny pro cizince za posledních dvacet let a bohaté zásoby moderní české literatury se skví ve třech přeplněných policích – jenže druhá stránka věci je, že užitečné to bude teprve ve chvíli, kdy si někdo přijde nějakou knížku vypůjčit. Prozatím se žádným takovým buditelským úspěchem chlubit nemůžu.

Faktem je, že se tu teď cítím trochu jako součást toho nepěkného státního systému, který podporuje řadu nákladných aktivit s nízkou efektivitou. Žádná velká skepse z toho na mě nepadá, jsem na začátku a hodlám se vynasnažit, aby mě kdejaký daňový poplatník nemohl nazvat vyžírkou, ale tohle morální dilema tu každopádně je. Určitě nestojím svou zemi tolik co jeden vojenský misionář v Afghánistánu, kromě toho moje náplň práce je přece jen svým způsobem konstruktivní, ale jisté je, že najít tu své užitečné já bude o dost větší dobrodružství, než když člověk stojí za katedrou na gymnáziu a má statistickou jistotu, že v tom třicetihlavém stádečku ho deset hlav poslouchá, tři chápou a jedna si i něco zapamatuje. Tady mám zase výhodu, že když vykouknu z okna své kanceláře na bulvár Jana Husa, vidím husy, krávy a voly v jejich autentické, nemetaforické podobě. Odpadá tedy ono vnitřní tázání učitele, zda má co do činění s hovězím dobyt看em, nebo s lidmi.

Děti se učí zčásti z učebnic, zčásti od místní komunity. Deda Karel je odborník na všechno, vysvětlil Štěpánovi, jak se vyrábí z tykve košťýt na víno, i všechno o místních strašidlech. Doma z toho byla velká

diskuse, ale když se vracíme z Kruščice za tmy kolem hřbitova, zatím se nebojí. Zato Barunka si dneska zpívala novou písničku „Ženijo se ženijo kvjavý kojeno“. Štěpán pro změnu začal vyrábět stolní hru „Češko Selo“, kde už existuje políčko „Potkal jsi dedu Karla, deset kol stojíš“.

19. 9.

Štěpán v rámci projektu „Buchtá“ vyprojektoval buchtu. To vypadalo tak, že v pondělí odpoledne vyrazil s Tesařovými do sadu česat jablka. Načesal prý asi jednu lísku, za což si vysloužil plnou tašku. Nazítří byl za dědečkem Acou, aby mu půjčil pilu a sekyru. Dědeček

nechtěl, protože mu Štěpán připadal na takové věci moc malý. Pak přišel sám i s nářadím a společně nařezali nějaké větve na polínka. Štěpán zadělal kukuřičné těsto, posypal je jablky a rozdělal oheň. Studená kamna čoudila, takže za mnou přijel dvakrát do kanceláře, co má dělat. Poradil jsem mu vytrvale přikládat. Když se to rozhořelo, přestalo to čoudit a za další dvě hodiny byla buchta hotová. Chutná výborně a vypadá jako opravdická.

Já sám jsem se teď věnoval hlavně projektu „Okno“. Ladík mě vystrašil, že má po neděli přijít majstr za barvení a vymalovat sál a natřít okna v Českém domě. Jelikož už trochu znám místní majstry, rozhodl jsem se okno v kanceláři zrestaurovat sám. Jeden den jsem drápal starý lak, druhý den natíral a ještě dneska ráno myl. Teď mám okno jako v pokojíčku a jedinou vadou na kráse je propadlý překlad, který ho shůry tlačí, takže nejde úplně zavřít. Nevadí. Aspoň že se skrz ně můžu koukat na husy a telata bez toho zkreslujícího tečkovaného rastru.

Taky jsem získal psa. Překvapil mě v předsíni kanceláře jednou za tmy, ale vyběhl tak rychle, že jsem se ani nestačil leknout. Od té doby sem chodí pravidelně. Lehává v předsíni, kouká na mě a myslí si své. Je to čistokrevný srbský baskervil, velký jako ovce, hodíme se k sobě věkem, protože mu bude taky něco přes třicet, trochu se třese, dost smrdí a slyší na jméno Uhni.

26. 9.

Během otočky domů a zpět jsem se dvakrát ocitl v Bělehradě, na nějž zatím nemám žádný názor. Pěší zóna Knížete Michajla působí dojem jedné velké kukuřičné párty. Kdybych si koupil pečený klas nebo krabičku popcornu od každého z prodejců, byl bych rovnou hotový na porážku.

Z Bele Crkve jsem jel autobusem. Politika zaměstnanosti vyžaduje, aby lístky neprodával řidič, ale průvodčí. To je takový pořízek

s vytetovanou pavučinou, který během cesty přijde ke každému sedadlu a beze slova na pasažéra upře zrak, jemuž nelze nic odmítnout. Autobus vyjíždí celkem přesně, ale cestou nabírá různá zdržení – na jednotlivých zastávkách nebo i mimo ně do něj vesničané nosí všelijaké balíčky, obyčejně přihodí i stovku za doručení, občas se někde zastaví jen tak na pár slov a cesta ubíhá v družné atmosféře. Sto kilometrů do Bělehradu nám trvalo dvě a půl hodiny.

Ani vlaky tu nejsou z nejrychlejších. Hlavně zpáteční cesta byla úmorná, protože se jelo ve dne. To tempo, které mašinfíra vyvinul po přjetí maďarsko-srbské hranice, bych považoval za uspokojivé snad na kole, ale od vlaku má člověk přece jenom větší očekávání.

Zatímco jsem se veselil na svatbě, v Abliánu se zase děly věci. Joži varoval Kláru, abychom se tu moc netoulali, protože tu rádí smečka psů, a dal jí proti nim petardy. Pak přišel deda Karel, že budou pálit kořalku a jestli to nechce Štěpán vidět. Nakonec šli všichni, takže když jsem se vrátil, měla rodina nejen notně popito, ale synek si do svého školního portfolia vložil vlastní podrobný náskres destilačního zařízení. Nevím, jestli budou ve škole spokojeni s výběrem projektových témat našeho prvňáčka, až tam půjdeme na kontrolu. Dostali taky další kbelíky hroznů a rajčat a láhev kořalky, a prý až ji vypijeme, máme si přijít pro další. Dědeček Aca, když zjistil, že nejsem několik dnů přítomen, přinesl Kláře mrkev, petržel a dva chleby. Teď nevíme, co s nimi.

27. 9.

Sklizeň jablek je v plném proudu. Účastnil jsem se v pondělí, abych taky trochu přiložil ruku k dílu. Jsme tu nepřetržitě a zdarma zásobování dary srbské země, z naší ubohé prohibiční domoviny jsem nemohl dovézt ani becherovku, a abych kupoval šampón... Zdá se mi, že zdejší lidé ocení hlavně dvě věci: 1) družný čas, který s nimi člověk stráví, 2) pracovní čas, který jim věnuje, zanechav po sobě

reálné výsledky. Nevidím důvod, proč jim z Prahy vozit dárkové mýdlo za dvě stovky, když stejnou službu jim tu udělá obyčejné za pěti-korunu. Vůbec si nemyslím, že by krajané od nás očekávali nějaké předměty...

Dnes jsme se byli projet k Dunaji. Autem přiblížit, pak sestavit celý vozový park, zabalit, usadit, nakojit, přikširovat, vyrazit, po třech kilometrech napít, nakojit, vykoupat, vyfotit, zpátky k autu, naobědovat, nakojit, vyfotit... Ty tři kilometry jsem asi přehnal, spíš dva.

1. 10.

Během uplynulého týdne výuka trochu polevila, je-li to ještě vůbec možné, protože velká část Čechů odjela působit na festivaly do Čech. Zbyly tu malé děti, ovšem díky jejich nadšení se kurzy protáhly i přes čas vyhrazený velkým. Hráli jsme třeba hru, v níž měly předvádět různé věci, aniž by je jmenovaly. Definice „bouřky“ zněla takto: „To je černý – šššc! A takhle žlutý – šššc, šššc! A dyž to přijde, tak my se pokrýme!“

Ve středu volal Joži, že mu volali, abych v pátek nejezdil do Bele Crkve, protože jsou všichni pryč. A tak jsem v pátek nikam nejel, celý den jsem česal jablka u Tesařových. A večer volá pan Vávra: „Kde je učitel? Čekáme tu jako blbci před školou...“ Povídám, že mi vzkázali přes pana Bužka, abych nejezdil. „A co maj voni co volat Bužkovi, když můžou zavolat vám? A jak můžou voni rozhodnout, že se učít nebude...“ A tak dále. Víceméně z ostudy kabát a pro příště jsem poučen, že každý, dokonce i předseda České besedy a z titulu funkce autorita, dohlédne jen tam, kam se mu zrovna hodí.

To v Gáji to vypadalo jinak. Jel jsem jinačí cestou, která se posléze ukázala jako oklika, takže když jsem přijel na hlavní, zbývalo mi 20 minut a 25 kilometrů. Přivázal jsem kolo a dojel stopem. Vzal mě hned první řidič, což bylo milé, dost nedoslýchavý, což bylo horší, a nejspíš měl i nějak hnuté perspektivní vidění, protože celou cestu

jel v levém pruhu, z nějž se vracel do svého vždycky až na poslední chvíli, aby uhnul protijedoucímu vozidlu.

Před myslivecko-besedním domem čekala Mája I. s kolem a koukala se do mobilu. „Zdenko říkal, že máte přijít k nám.“ Dneska se tedy učí doma, možná se nás nesejde tolik jako posledně. Ušli jsme asi kilometr, Mája vedla kolo a koukala se do mobilu. Na konci vesnice, aniž by zdvihla zrak, řekla „sem“. Uvedla mě na dvůr, kde mě uvítala paňmáma. „Dobrý den, Zdenko je vzadu, zrovna zabíjí prasátko.“ Zdenko stál u štaflí, z nichž visel hlavou dolů čuník, který nevypadal nijak nadšeně, že mě vidí. Zrovna byl kuchán, což zabralo větší část učební doby. „My jsme mysleli, že jste jel s Krušičkýma do Čech, tak jsem děti ani nevolal. Nevadí, dáme si kafe.“

Zavedli mě do místnosti, kde seděla Mája na Facebooku, a tak jsme si sedli jinam. Na stůl přišla káva a mísa klobás, protože včera bylo václavské posvícení. Zdvořile jsem odmítl a Zdenko se zatvářil nevěřičně: „Vy chcete vydržet v Srbsku celý rok, a přitom nejíst maso?“ Paňmáma tedy donesla jiný talíř plný zákusků, které vypadaly dost nechutně, jak z nich tekly podezřelé krémy, ale oba se na mě dívali s takovým tím výrazem, že dokud něco nesním, nepustí mě domů. Vybral jsem si ten nejmenší, který vypadal víceméně jako piškot, a to jsem si dal. Mezi zuby mi chroustal cukr krystal a přesně stejně takhle věc taky chutnala. Když mě pak Zdenko vezl autem ke kolu, začalo mě bolet v krku. V brašně jsem měl naštěstí okurku a ta to na chvíli spravila.

O půl druhé přijela výprava z Moravy, kudrnovský zájezd vedený Vildou Dvořákem. Prohlédli si vesnici, muzeum a mě a pozvali nás na neděli večer do Svaté Heleny na koncert.

Jakmile odjeli, začaly velké přípravy na Štěpánovu party. Pozitíří mu bude sedm, a tak pozval všechny známé z vesnice na oslavu.

Kromě Andělky, její sestry Veroniky a rodičů se sešla samá stará garda, tolik babiček a dědečků určitě ještě na žádné oslavě neměl. On i jeho sestry dostali kupu dárků, Štěpán auto na dálkové ovládání a hrneček, Bára panenku a hrneček a Kristinka černobílou krávu na

baterky, která chodí, svítí očima a bučí. Zatím se jí spíš bojí, ale až povyroste, budou spolu šťastny.

Hrálo se a zpívalo, Joži donesl „kvalitetnu rakiju“ a hroznový mošt, Ceca Tesařová praženou kukuřici, kterou si sami pěstují, a tak jsme se veselili, dokud nás Kristinčin spánek nerozdělil.

Co začal posvícenský piškot, to hravě dokončila kvalitetna rakija s hroznovým moštem, takže včerejší den jsem proležel s horečkou a na koncert do Heleny se nejelo. Budu musel zvážít, zda je lepší být stravovací asociál a udržet si pevné zdraví, nebo jít lidu na ruku a pravidelně pak lehnout s eliminací, když se to zrovna nejmíň hodí.

Klára pro změnu začala experimentovat s kukuřičným kváskem. Výsledky jsou pozoruhodné.

5. 10.

Mám trochu starosti s Uhníkem. Smrdí už natolik vášnivě, že když mi leží před kanceláří, musím se nadechnout venku, rychle projít předsíní, odemknout a vrazit dovnitř. Když si spletu klíč a dochází mi dech, vystavuji se akutnímu nebezpečí zalknutí. Je to takový ten intenzivní zatuchlý odér, jako když si nějaký hodně zasloužilý bezdomovec sundá v tramvaji ponožky. Vlastně jde o jeden ze vzácných případů, kdy člověk je schopen sledovat psovu pachovou stopu lépe než pes člověkovu. Uhni navíc chodí k nám domů, protože jsem mu jednou dal půl bochníku chleba, co nám pořád nosí Aca. Slíbil jsem dětem, že je Uhni cvičený a že bude chytat krajíce ze vzduchu, ale nedovedl to, chleba ho vždycky bacil do čumáku. Nakonec se mu cirkusový kousek povedl s posledním krajíčkem a Štěpán hlásil mámě, že „Uhník skoro umí chytit chleba, když se mu hodně šikovně hodí“. Když si Klára dovolí vyslovit k mému čím dál méně chlupatému kamarádovi výhrady, vždycky ji upozorním, že vedle tohoto psa aspoň více vyniknou mé přednosti.

Začínám si zvykat na srbskou dopravu. Provoz není moc rychlý, protože auta, kterými většina místních jezdí, jsou na tom s kondicí podobně jako Uhník. Jezdí se buď vpravo, nebo vlevo, podle toho, jak kdo chce. Při změně směru jízdy se někdy bliká, a někdy ne, zatím jsem nenašel klíč. Na křižovatkách jsou někdy značky, které autům z některého směru radí, jestli je na hlavní, nebo vedlejší silnici. Auta ze směrů, kde značky nejsou, to musejí nějak odhadnout. Bezpečnější je dodržovat zvykové právo: přednost má ten, kdo jede rovně, nebo kdo jede rychleji, nebo kdo má větší auto. S dodávkou jsem obvykle ve výhodě a málokdy si někdo v osobáku troufne mi vjet do cesty, i když přijíždím z vedlejší. Pásy se nepřipínají, většinou to ani nejde. Dálková světla se při potkání nevypínají, každý je rád, že mu to vůbec svítí. Nijak moc se tu netroubí, ale to je asi jenom tím, že autům nefungují klaksony. Jel jsem tu už autem, které šlo otevřít i zavřít jenom zvenčí, a viděl jsem jiné, kterému svítilo zpětné světlo, ačkoli

jelo dopředu. Viděl jsem taky asi šedesátiletého mládence tlačit z kopce traktor, a když se tento trošičku rozjel, dědeček ho předběhl a naskočil. V půli kopce pak naskočil i motor a bylo jim všem veselo.

Dnes jsme se byli poprvé podívat na abliánské varhany a jestli bych na ně mohl hrát. V principu mohl, jenomže Štěpán neušlape měch, vždycky vydrží nejvýš do poloviny druhé sloky a pak už dodává jen tak malé doušky vzduchu, že to zní, jako by do chrámu Páně přijel flašinetář. A Klára sice měch ušlape, ale zase při tom hlídá Kristinku, a když dcera vlezle pod pedál, matka odmítá šlapat. Zkoušel jsem si to taky, takže mám ověřeno, že šlapat se dá i s dítětem pod pedálem, akorát se nesmí došlapovat úplně dolů. Zatím jsme vyzkoušeli jednu písničku a Aleluja na neděli, a šlapáci už toho měli dost. Když jsme odcházeli, Štěpán seděl na zemi uprostřed kostela a vypadal, že by tam rád zůstal do neděle. Varhany jsou pěkná věc, ale zatím se mi pletou pedály, protože je jich mnohem víc než v autě a každý vydává jiný tón. To není jako u piána, které se ovládá podobně jako auto-drom – stačí sešlápnout plyn a držet ho, dokud nedohraju.

V podvečer jsem taky jakž takž učil v Bele Crkvi. Sešlo se pět dětí, z toho čtyři holky, všem bylo zhruba deset let, což jak jsem si ověřil během první minuty vyučování, je poměrně náročný věk. Všichni žáčci neskutečně křičeli a vyptávali se na různé věci, které nesouvisely s tématem. Nakonec jsem jim poručil napsat si seznam domácích zvířat, která už umí, a když na sebe navzájem pokřikovali „psáj!“, prozradil jsem jim, že se správně říká „piš!“ . Tomu se dívky řehtaly tak nepřičetně, že to asi bude v srbštině něco gynekologického. A hned se mě ptaly, jestli jim taky jako předchozí paní učitelka budu říkat „nedrkej“. Naštěstí už od předchozí paní učitelky vím, že tohle jim říkat nemám. Jejich rozmarný dotaz, jak se řekne „drkati“ česky, jsem převedl zpět na téma drůbež.

Skončili jsme až za tmy, tři děti se rozprchly, ale dvě dívky zbyly a vypadaly bezradně. Tak jsem jim nabídl odvoz domů, když mi řeknou, kde to je. V Bele Crkvi sice nelze zabloudit ani napoprvé, ale

těmhle dvěma se to podařilo i jako rezidentkám. V pokynech se vcelku shodovaly, dokonce brzy pochopily, že „pravo“, což je srbsky „rovně“, má v češtině spíš význam „doprava“, a hbitě se naučily správně česky navigovat. Když už jsme ale dojeli na konec města směrem k rumunským hranicím, podívaly se na sebe a začaly se hádat, která z nich že tady bydlí. A ukázalo se, že mi radily víceméně nazdařbůh, obě v domnění, že tady někde bydlí ta druhá. To mě pobavilo natolik, že jsem na ně vytáhl foták. Jedna hned vykřikla: „Gledi, on nas sliká!“ Ale nebyla to pravda, vážně jsem je chtěl jenom vyfotit. Pak jsem je poprosil, aby už mi jedna po druhé úplně vážně řekly, kde bydlí, protože můj původní záměr dovézt je v pořádku a včas k rodičům se začal rozplývat v nezamýšleném nočním dobrodružství. Během dalších deseti minut se ukázalo, že obě bydlí na úplně opačném konci města.

Z rozvozu jsem se vrátil do České besedy, kde pokračoval kurs s dospělými. Sešli se jenom tři hlavní funkcionáři, ostatní prý začnou chodit až po žních.

6. 10.

Cesta do Gáje je tak krásný výlet, že by mě bavil, i kdybych tam nikoho neučil. Tentokrát naštěstí nebyla místo hodiny zabijačka, ale sešly se jen tři nejstarší holky, malé děti musely i v sobotu do školy náhradou za nějaký pracovní den, kdy budou mít školní slavnost. Čili hodina měla aspoň solidní tempo, probírali jsme téma „koníčky“, takže jsem se dozvěděl, že jedna z nich hraje volejbal, kdežto druhé dvě nedělají nic.

Když jsem se vrátil, pochlubila se Klára, že děda Aca zase přišel skoro na celé dopoledne, ale tentokrát se podařilo najít pro něj práci – natáhl nám přes celou zahradu šňůru na prádlo. Uprostřed je podepřená klackem, který, postrádaje jakéhokoli fundamentu, notně se kácí,

ale na Balkán dobrý. Aca se tu neuvěřitelně nudí. Chodí bezcílně po vsi, slídí, nakukuje, občas sedí na židli před chalupou a počítá psí štěknutí. Neumí česky a nepatří do žádného debatního kroužku. Když se u nás zabavil šňůrou, zářil prý radostí.

7. 10.

Ráno jsme poprvé vedli bohoslužbu. Klára předčítala, zpívala a kojila, já jsem hrál na varhany, Joži šlapal. Byl to velký společenský úspěch, protože Joži s rodinou už dávno do kostela nechodí poté, co se poštěkali s farářem. Teď přišel po dlouhé době poprvé, protože správně odhadl, že Klára nemůže současně číst, zpívat, kojit i šlapat.

Dnes velký celodenní výlet. Už někdy odpoledne se nám podařilo vyrazit a projeli jsme napříč Deliblatkou peščaru, což je malebný biotop suchomilných porostů. Vede jím jedna asfaltová silnice v šíři

osobáku, místy i se zrcátky. Dodávkou jsme ji o něco rozšířili. Asfalt se občas ztrácí v rokli, takže jsem si párkrát vzpomněl na líčení cestovatelských zážitků z Bolívie. Byl jsem rád, že sedím za volantem, a ne na straně strží.

Na jednom místě byla jakási travnatá rozšířenina, kde jsme zakotvili a vydali se na průzkum. Turistická tabule naznačovala, že se tu počítá s turisty, a dobrých sto metrů do divočiny opravdu vedla dvoustopá polní cesta. Pak začalo houští. Drželi jsme se instinktivně stezek vyšlapaných divočáky, což má své kouzlo, zejména když člověk nepřesahuje 65 cm výšky. Štěpán razil cestu a neustále nadšeně komentoval své trasovací úspěchy, my s Klárou jsme nesli každý jednu holku a používali je jako beranidla. Bára se dokonce dala přemluvit, aby šla chvíli po svých. Sice dost řvala, ale když jí Klára řekla, že tudy chodí jenom divoká prasata a ona je na téhle stezce první holčička, nadmula se pýchou a přeladila na veselou písničku „Já sem pjase“.

11. 10.

Náš dům je prostě úžasný. Jako z lega. Občas upadne kostička, ale většinou jde zase nasadit. Třeba ten majstr, co přidělal držák na toaletní papír, použil k tomu dva šroubky bez hmoždinek. Ten prostor, který v takových případech obyčejně vyplňuje hmoždinka, vycpal třískami. Když tedy držák jednoho dne následkem používání upadl, ukázalo se, že ho nelze přidělat jinak než po majstrovsku – třísky v díře zůstaly, jen jsem si sehnal delší šroubek.

Také sprchový kout není vyznačen jinak než sprchou ve zdi. Nemá žádné rozpoznatelné hranice, jak sprchy obyčejně mívají, třeba dveře nebo igelitový závěs. Tradice zkrátka určuje, že pravý zadní roh koupelny je sprchový kout, všichni jsme si to odsouhlasili a chodíme se sprchovat pouze tam. Potíž je, že to dosud nepochopila voda. Ta lítá ze sprchy do všech stran a podle toho, kdo se sprchuje, o tolik se zvětší sprchový kout. Klára a já jsme schopni nacákat jenom na záchod, umyvadlo a přivrácenou stranu pračky, zato děti pravidelně přeměňují ve sprchový kout celou koupelnu. Už se naučily nechodit do ní v ponožkách.

Všechny části vedení, v nichž se vyskytuje voda, kapou. Jasmína nás na ta místa upozornila a poradila nám, že si pod ně máme dát misky. Jenomže některé misky potřebujeme i na jídlo, takže tento kvíz zatím není vyřešen.

Nebo elektrina, po srbsku struja. Většinou, pravda, jde, ale má své dny. Nevyhovuje jí třeba bouřka nebo vytrvalé mženi. To se potom musí jít nahodit do jedné nebo druhé rozvodné skříně, většinou do obou. Od jedné ze skříní jsme dostali klíč, od druhé ne. Ta je přitom hlavnější, a má proto důmyslnější systém zabezpečení – zámek na klíč (který nemáme), dva trojhranné trny (k nimž nemáme trojhranné kleště) a ještě je na dvou místech přelepená izolepou. Ta se po bližším prozkoumání a lehkém trhnutí dvířky ukázala jako nejhůževnatější překážka. Dvířka skříně instaloval nějaký majstr za struju, izolepu přidal náš svářeč, dokázav takto, že umí nejen svářet.

Nebo kamna – hoří sice dobře, ale nejdou roztopit, aniž by vydávala mračna kouře. To je rozhodně vzrušující, protože i s kvalitním podpalem jde všechnen dým nejprve do kuchyně, a teprve když ji zcela zaplní, je ochoten postupovat komínem někam jinam. Potom je potřeba otevřít dveře i okna, čímž se sice krásně vyvětrá, ale pak nejdou zavřít. Ještě štěstí, že nám zatím nedovezli to dříví, co už máme tři týdny zaplacené, protože to bychom určitě topili mnohem častěji.

Včera jsme byli na dalším celodenním výletě. Nejprve jsme se museli přelavit přes Dunaj. Přívoz jede z Palanky čtyřikrát denně, poprvé v osm ráno. Ten náš vyjel v 8.25, protože námořníci asi trochu dýlejc pili kafu v přístavní krčmě.

První zastávka byla ve Velikom Gradišti, kde je promenáda kolem Dunaje a pár kočičadel ve tvaru lodí. Tam jsme snědli skoro všechno jídlo, děti prolezly lodě a jelo se dál na hrad Golubac, který se strmí přímo nad silnicí prokapanou pod ním trojitým tunelem.

Na protilehlém břehu se rozkládá Rumunsko, o kousek doprava jsou na kopcích vidět větrné elektrárny ve Svaté Heleně.

Podél Dunaje jsme pokračovali do národního parku Džerdap, kde se nachází „nejvýznamnější evropské archeologické naleziště“ Lepenski Vir. Je opravdu pekelně významné, protože ho tam vybudovala lepenská kultura stará osm tisíc let, která uměla otesávat písekovec do podoby rybí huby a stavěla si týpí ze dřeva a trávy. Taky už znala oheň, vodu a vzduch.

O fenomenálním významu této kultury svědčí zažloutlý čtvrt hodinový film z roku 1974 (nebo 1794, to nebylo přesně poznat), ve kterém rozdovádění archeologové hrají sami sebe. Celé naleziště bylo nakonec vyhrabané a přenesené výš, aby ho nezaplavila přehrada, a teď ho navíc zastřešili, čímž dokázali technickou převahu naší kultury nad lepenskou.

Podle průvodce se vůbec zdá, že všechna muzea a archeologická naleziště v Srbsku jsou nejvýznamnější v Evropě, přírodní krásy jsou nejkrásnější a všechno ostatní přinejmenším unikátní. Například

říčka Pek je prý nejzlatonosnější v Evropě a v zaječarském muzeu mají jedinečnou, světově významnou kolekci pletených čepiček.

Pak jsme se utrhli od Dunaje a v areálu Feliks Romuliana jsme museli uznat, že něco z toho, co se píše v našem vodiči, je pravda. Romuliana je nejhezčí vykopávka z římské doby, co jsem zatím viděl. Snad kromě Méridy, ale tam to není vykopávka.

V Romulianě jsme se zdrželi až do zavíračky, takže zpátky domů už jsme jeli za tmy. Proto jsme neriskovali přívoz a překonali Dunaj po mostě ve Smederevu.

Poslední etapa byla magická. Kolem silnice, po níž jezdím do Gáje, po obou stranách až po horizont hořely ohně ukončující v tomto kraji zemědělskou sezónu. Místy vpravo i vlevo celý obzor plál, a občas plál i příkop u silnice, ale tak už to v Srbsku bývá.

13. 10.

Včera přijela Jasmína s jedním chlapíkem, o kterém nám hned prozradila, že to není majstr za kamna, ale jenom jeden její přítel. Přivezli si balík starých novin. Jasmína vylezla na plotnu, vytrhla ze zdi kouřovod a počala nám předvádět, „jak se to u nás dělá“, když chceme, aby kamna nečoudila. Muchlala jedny noviny za druhými, zapalovala je a strkala do komína. Přítel jí střídavě podával další noviny a střídavě vybíhal ven, aby se podíval, jestli už jde z komína kouř. Trvalo to asi čtvrt hodiny, kdy v komíně, který vede za zdí nejprve dva metry vodorovně a pak se stáčí vzhůru, vznikl solidní táborák. Z komína šel dostatek kouře, a tak Jasmína usoudila, že všechny obvyklé překážky, jako jsou pavučiny, ptačí hnízda, ptačí mrtvolky a podobně, už shořely a můžeme začít topit. Vrazila zpátky rouru a předvedla nám, jak je potřeba na skuliny v plotně položit střešní tašku, kdyby to náhodou přece jen trošičku čoudilo dál. Pak se šťastně usmála. Vidouc její dobrou náladu, ukázala jí Klára ještě kapající

bojler, pod nímž rychle rezne pračka. Jasmína slíbila, že na to zavolá majstra, ale nakonec po konzultaci s přítelem usoudili, že stačí koupit jiný ventil a vyměnit ho svépomocí. Taky myslím, že to je jistější.

Takže topit už můžeme skoro bez dýmu, což je škoda, protože to znamená konec výmluv a musel jsem začít shánět dříví. Máme sice už tři týdny zaplacených šest kubíků akátu, ale buď se někde zdržel majstr za dříví, nebo majstr za traktor, nebo nedejbože majstr za předávání peněz ostatním majstrům. Jisté je, že pomalu docházejí klacky, co má Jasmína na zahradě, a Klára, puzena zimou uvnitř i vně, polevila v přísnosti a dovolila mně a Štěpánovi jít načesat nějaké dříví ze sousedního domu. Ten sice trochu padá, vlastně ho už půlka spadla, ale když je člověk opatrný a netrvá na tom, že bude vstupovat dveřmi, dá se do něj vlézt skoro bez nebezpečí.

Při prvním kole ale zůstal Štěpán venku a jenom fotil. Já jsem pro pátral zašlé interiéry stavení a nasbíral či natrhal různá prkýnka, židle a dveře. Jedna stěna je šikovně ubořená směrem k naší zahradě, takže se tudy dá kořist házet přes plot přímo k nám.

15. 10.

Dvoudenní výlet je za námi, tentokrát na severozápad. A jelikož se během něj nic památného nestalo, vkládám pouze několik ilustračních snímků.

Srbské silnice dokážou hodně potrápít. Jednak tím, jak vypadají, ale také tím, jak mnohdy neexistují. Autoatlas Evropy, podle kterého tu jezdíme, je sice pěknou ukázkou budovatelského optimismu, nicméně pro plánování trasy tady a teď se úplně nehodí. Jeho futuristické nadšení předpokládá dvouproude silnice i tam, kde jsem to projel tak tak na kole bahnitým úvozem. Až budu mít chvilku času, začerním si v něm silnice, které ve skutečnosti nejsou, a je možné, že se pak rozloha „evropské Sahary“ na mapě ještě notně zvětší.

Oběd na parkovišti ve Zrenjaninu